

պահ
 փոքր
 քոյն
 նախ
 պատ
 ամեն
 կազ
 կըլդի
 և գե
 ամեն
 լածու
 մանք
 մոլեռ
 բառեր
 Դոքա
 ցիւն
 և լի
 և որ
 զպի
 բաւ
 հաս
 մար
 կառ
 ի ի
 թիւն
 զաւ
 տարի
 մարդ
 ի ծնն
 Այլ
 չուից
 զանց
 Արդ
 մուռք
 տոյգ
 տակ
 Այս
 և է
 մուտ
 բու թ

պահանջողը կը կազմէին ամենամանջան փոքրամասնութիւն մը։ Արարատի ճիւղին որ երկրից Միացեալ-Նահանգաց նախագահ ընտրուեցաւ, և Ամերիկայի պատմութեան մէջ իրաւամբ կը բռնէ ամենաբարձր տեղ մը իր առաջին հասակաբերիչ արարեալն ընդհանուր միայն երեք անձինք, և գերեզմանութեան շնորհիւ շատագոյն ամենուրեք կը նախատուէին և կը հալածուէին, և իրենց առաջնորդներէն ուսանող զոհ եղան իրենց սկզբանց, Բայց մոլեռանդը, ինչպէս կը կոչուէին, յարատեւեցին և Ժամանակը եկաւ եւրոպայէն կազմեցին մեծամասնութիւն և ճիւղը ընտրուեցաւ նախագահ, և աւելի քան երկու միլիոն մարդիկ կամաւորապէս դիմեցին պատերազմի դաշտը զսպելու ապստամբութիւնը, զոր հաւանաբար նահանգք գերեզմանութեան հաստատութիւնը անվճար պահելու համար յարուցած էին ընդդէմ ազգային կառավարութեան, և կուգէին բաժնորշի և հաստատել զառ կառավարութիւն մը, զոր զսպելու համար հարկ եղաւ մղել պատերազմ մը որ տևեց և տարի, և ուր ինկան աւելի քան 600,000 մարդ, և ծախք եղաւ անհաշուելի միլիոններ։

Այսօրուան կառավարութիւնն և վարչութեան եղանակն շատ աւելի գերազանց է, քան որչափ էր 30 տարի առաջ։ Արդարեւ կան մեծամեծ չարիք և զեղծ մուկք այս երկրին մէջ, այլ չիք ինչ ըստոյգ քան թէ այդ չարիք, տակաւ առ տակաւ պիտի թարձուին և անհետանան։ Այսօր նախագահական, և արդարեւ որ և է պաշտօնի, ընտրելու մը ոչ միայն մասնաւոր կարողութիւնն ու այլ յարմարութիւնք, այլ իր բարոյական ալ կա-

րեւոր տեղ կը բռնէ երբ իր արժանիքը բեմին վրայ և մամուլ մէջ կը քննուին։

Ներկայ ընտրութեան մէջ ժողովըրդեան ուշադրութիւնը գրաւող զխառը խնդիրն է սակագնող խնդիրը (Բ-ԷԳ), վերջի մէկ երկու տարեկան մէջ այս խնդիրը նոր երեւոյթներ առաջ է, որոյ վրայ իբրեւ տնտեսական կարեւոր խնդիր, օգտակար կը համարենք սակաւ ինչ մանրամասնութեան մտնել։

Ամերիկա (ամբողջ արեւմտեան կիսագունտը կը կոչուի Ամերիկա, սահմանափակ իմաստով) Ամերիկա կը նշանակէ Միացեալ Նահանգք։ այս յոգուածին մէջ վերջի իմաստով կը գործածենք այդանունը) պաշտպանող սակագնող (Բ-ԷԳ-Բ-ԷԳ) սկզբունք վերջին անգամ ընդունած է վերջին քաղաքային պատերազմէն ի վեր, 1864-65։ Այդ դրութեան տակ երկրին զարգացումը և յառաջդիմութիւնը անպէս մեծ եղած է որոյ նման ոչ մի ազգի պատմութեան մէջ երեւցած է։

Բարձր սակագնք ներածեալ ապրանք վրայ մեծ զարկ և մղում մը տուած են երկրին ճարտարարուեստից և այլ ամեն կարգի ձեռնարկութեանց, մինչ ներքին մրցումը յառաջ բերած է ամեն բազմազան արդիւնք արտադրեալ ապրանք տեսակին և գնող վրայ, պիտի որ այսօր Ամերիկեան ճարտարարուեստական արտադրութիւնը կրնան նպաստաւոր կերպով բաղդատուութեան դրուել Եւրոպայի նման արտադրութեանց հետ, մինչդեռ մի քանի ճիւղերու մէջ, ինչպէս երկրաշարժական գործեաց, չողեղարծ մեքենայից, տնտեսական մամուլ, կարի մեքենայից և այլն կը գերազանցեն զԵւրոպայի Պաշտպանող դրութիւնը, մինչ այսպիսի բազ-

մալի արդիւնքներ յառաջ բերած է, յառաջ բերած է նաեւ անհաւասարակը շուկան մը կառավարութեան և կամտին և ծախուց միջև։ Բարձր սակագնքը աւելի դրամ բերին կառավարութեան գանձուին քան որչափ կառավարութեան ծախքը կը պահանջէ, և այսօր Վաշինգթոնի գանձատունը դեղուած կան անբաւ քանակութեամբ ոսկի և արծաթ, և որ ամեն օր աւելնալու վրայ է և որուն կառավարութիւնը պէտք մը չունի։

Այս գումարը ժողովրդեան գրգռելէ կըլլէ (հետաքրքրական խնդիր մ'է, զոր ընթերցողաց կը թողուք լուծել, թէ ներածեալ ապրանք վրայ մարդ ո՞վ կը վճարէ, ներածողն թէ սպառողը)։ Ուսումնասիրականք կը պնդեն թէ, ժողովրդեան վրայ դրուած ունէ տուրքի միակ նպատակն է կառավարութեան ծախքերը հագալու չափ միայն զուտ մը հայթայթել, և կառավարիկն ներածեալ ապրանք ուսանց վրայ դրուած սակագնքը բոլորովին բաւնալ և այլոց վրայ մեծապէս նուազեցնել, և այսպիսեալ կառավարութեան ծախուց և եկամտին միջև հաւասարակշիւութիւն մը յառաջ բերել։ (Բազմաթիւ Ռամկապետականք չեն հաւանիր այդպիսի ծայրայեղ քաղաքականութեան մը։ Բայց այդ կառավարութեան ստուար մեծամասնութիւնը, որ գիտաւարական կը բնական հարաւային նահանգաց մէջ, կը ջատագովեն զայն տնտեսական պատճառաց համար զորոք զանց կընեմք պարզել յօդուածս չերկարելու համար)։ Ի՞նչու որ է նախատեսել թէ բարձր սակագնքը չընտրուի կամ նուազումը ի՞նչ արդիւնք յառաջ պիտի բերէ երկրին վրայ ընդհանրապէս, ստուգէ է սակայն

թէ նորա անմիջական հետեանքը պիտի ըլլայ ամենամեծ վրդովում մը ամեն տեսակ ճարտարարուեստից և շահուց մէջ։ Եւրոպայի աժառայնաւորութեան արտադրութիւնք պիտի լեցուին Ամերիկայի հրապարակաց մէջ, և պիտի վաճառուին այնպիսի գներով որոց հետ ընդի ապրանք, քիչ բացառութեամբ, չեն կարող յաջողութեամբ մրցիլ։ Ռամկապետականք կը ջանան ցուցնել թէ այդպիսի երկրաշարժ մը անտիկ է, քանզի Ամերիկեան հնարք և մեքենայի գիւրութիւնք այնպիսի վիճակի մը հասած են որ բնիկ գործարանապետը ոչ միայն կրնան օտար վաճառականաց համար անշահաւոր հրապարակ մ'ընել զԱմերիկա, այլ հաւասարութիւնը, որ յառաջ պիտի գայ Եւրոպայի և Ամերիկայի գործարանապետաց միջև, Ամերիկեան բարձր սակագնքը չընտրուի կամ նուազումը, պիտի կարողացնէ զերկուսն քիչ մը Եւրոպայի հետ աշխարհիս ամեն հրապարակաց մէջ, և այսպիսեալ, Ամերիկայի գործարարը, թէ և պիտի ստիպուի ընդունիլ աւելի նուազ օրական քան որչափ կընդունի ալժմ, պիտի կարողանայ ապրել աւելի նուազ ծախքով և պիտի ունենայ աւելի գործ։

(ՏԵԼ-Պ)

ԹԻՎԱԶԱՅԱԾ

Հիմազ վրիտէթի մէքթուպնուլուլու, Սուրիա վրիտէթի մէքթուպնուլու ստատ. Եիւրքի պէյ Տաքիլնէ, Տրաւ միւթէսարըքիւլը, Կիւմուլիւխանէ միւթէսարըքիւլը օլուպ մէքթուլնէ Տէրապատէթիտէ պուլունան ստատ. Բիֆթի պէնէ,

Ժէֆֆէրի ուղուս պիւր մերտիվէն վաղ խտէրք չըգրպ իրին զէնճէրինի հալգաւա կէչիրտի։ վէ հաթթա ասըլանգա ատէմին աւագալարը արթնտան աչըլըպ աչաղը ինէնճէք օլան քէքէնկին, ինչպ չըգմասընրտա ինչ տէօրթ տէֆա թէնճիւպէ իթտիլէր, Եօքինկ պուսլարը կէօրիւնճէ, իչթէ պիթտի, - տէտի։

Պատէհու իթի մէնմուրար կիտիպ պաճաղ լարըն խալըն պաշոտան աչաղը սարգըրտարաղ բէքէնին պիւր քէնարընտա բահաթ իւղըթ օթուրտուլար, ծիմէք տիւրքի հէր չէյ հաղըր օլուպ, անճաղ վաղթին թէգարրիւպիւնէ պէքէնիլմէքտէ իտի։

Ժէֆֆէրի բէքէնին թա էօնիւնտէ օլուպ, վէ միւնթիմին չըգարըլանաղը Նիու կէյթին գաբուսուն վարտու, գարու աչըլար, վէ մէրգուլ կիւրտիքտէն օսնրա թէքըրաթէն գաբանար։

Եօքինկ պու հալլէրի տաիւի կէօրիւնճէ, լ'օմ կրիէն իւթապէն, - Էֆէնտի, գանն իտէրիմ քի, իչթէ իչին նէ հալ քէսպ իտէնէկինի, չիմտի անլամաւա պաշալմագտանըմ, - տէտի։

Եւ, էօլլէմի, - տէտի լ'օմ կրի։

Իբրաիմիլ օլտուղունտան ճօն Գոլտէնին պօնուսուն լաւըր գըլլա օղըլտըրմանաճաղ տըր, վէ պիւնէն ալէյ մէրգուլտա չարուճաղ էօլմէնէնէք տիւր։

Թաւամ տըր, էօլլէ տիւր։

Վէ տիմէք տիւր քի, իսալգա

տա, հէնուղ մէրգուլմ հաւաթտա իքէն, զէնճիւրէրտէն աչաղաղաչաղը արմաւա մուվաֆֆաղ օլապիլէնէք տիւր։

Եւ, էօլլէ, էօլլէ օլմաւաճաղ տըր, պու տիւրիւնտիլիւն եանլը տըր, իբ գըրըլըպ ճօն Գօլտէն աչաղը տիւրէնէք տիւր։

Եւ, էօլլէ, էօլլէ իբ գըրըլաճաղ մը տըր։

Էֆէլթ, գըրըլաճաղ տըր, Մէսըրչի եէնի պիւր իբ գըրըլը մը, - տէտի Եօքինկ։

Պուսուն իւղէրինէ լ'օմ կրի կիտիպ, պիւր քէօլէնէ պըրաղմըլ օլտուղու պաթթօնու կէթիլտի, վէ իչի պօլ օլտուղունտան, ուֆաղ պիւր էյմա ճէսամէթինտէ թուճտան մասմուլ պիւր կիւրլէ վաղիլլէտի, վէ պիւրաէ գունտաղ կէչիրտի։

Ս, տիմէք տիւր քի պու պիւր հալա թիւֆէնկի տիւր, - տէտի Եօքինկ։

Էֆէլթ, - տէտի լ'օմ կրի։

Վէ տիմէք տիւր քի սիլ իթի պուսունալ քէսէնէքալինիլ տիւր։

Հայ հայ, վէ հէմաէ պըչաղալ պիւր վուրուլտա քէսէր կիպի բէք գօլալմա քէսէպիլլէնէկիւմ տիւր, - տէտի լ'օմ կրի։

Ս.ճապա, պու հէնկիւմաթ, պէօլլէ պիւր էնէլ շէրպէթի տաղըլ տըրընտա, օլ մահքիմ ճօն

գօթիլ, եանի ունուտուճու օլտուղունտան, մէրգուլմ թիւթտիւրմէկէ պաշաղըրընտա, թիւթիւնիւնտէն զէնիլլէնէք իւղէրինէ էօլլէ պիւր տէրին ուլգու պաստըր քի, օտա տէրունիւնտէ հէր նէ տէրէնէտէ բաթըրտըր օլաճաղ օլա, երինէ եէտի սէքիլ օտաթ գաւար ունուտուճաւալ էօլի կիպի եաթաճաղ իտի։

Լ'օմ կրի մէրգուլմ գուճաղաւտը վէ կէթիլիւրիւպ եաթաղալտան պիւրիլին իւղէրինէ եաթըրտըրտան օսնրա, կիտիպ բէնճիւրէնին քէնարընտ տիւրէնէկինի վաղ իլէ տիւրըրըն թէմաչաւա պաշաղաւտ։

Օլտ Պալլէյ զալապալըգ թօլալմաղա իտի։ Լաքին նաւըլ քի սէօլլէնիլտի, ինկիլիլըրէ մասսուս օլան պիւր թապիլթիլ իւթիլալտան օլտուղու հալտէ, հիլ պիւր բաթըրտըր վէ կիւրիւլտիւ սէսիլ իչիտիլմէնիպ, իլլա հէր քէս սէսիլիլտէ տուրմաղա իտի։

Տարաղաճընն գուրուլտուղու մահէլլ թա սաթթ սէքիլտէն պէտիլ, տէօրթ թարաֆիւտան զինճիլ իլէ հուտուտ իչինէ ալլմըլ իտի։

Իթի թաղըմ բօլիմէնիլէր, գապիլթիլիլ պաշաղընտա օլտուղու թաղտիւրտէ մէքիլիլ հուտուտ լարըն մահաֆաղալտան տիւրգաթ իլլէմէքտէ իտիլէր։

Փրաստաւա, պու եօլտա իլլէրտէ, վէլէվ թապուրալաւա քէր պիւր պէքէթիլտիլտէ, էրինէ, անիւտէ իալգ թարաֆընտան նիլգամըլըլալաւա ճիւրաթ

օլունտուղու հալտէ, ինկիլթէրաւա իսէ, սիլալըր աւաթիլթէ իլթիւնա մէս իթմէտիլիլ չէօլլէ տուրտուն, եալընը պիւր բօլիմէնէլիլտէքի ուֆաճըգ պիւր տէնէնէկի պաշոտան եօգարու գալտըրպտա կէօթիլթէրտիլ անտէ, թէքմիլ իղտիլամ իթաթթ պիւրիլէ, պուլունտուղու մահէլլտէն պիւր աւտըմ պիլէ իլլէրու կէլմէմէքտէ տիւր։

Լ'օմ կրի բէնիլլէ էօնիւնտէ պիւր թարաֆտան քէնտի սիկալաւըն թիւթիւրտիւրիւլ թաղտիւրտէ, պիւր թարաֆիւտանտա, աւալըգ արալըգ ճէպիւնտէն սաթթընը չըգարըպ պաղմաղա իտի իղտիլամ կիթտիլթէն տըրթաղա իտի։

Լ'օմ կրի ուղաղտան ուղաղտան իրաւտա քէօլլէ իսանընճա պաղըլաղըրտըր իչիլթմէքտէ իտի։

Մէքիլ օլտ Պալլէյ նամ մահէլլտէ թօլալման խալըն բէք չօղու իրաւտալը օլուպ, վէ ֆէնիլալարըն պաշաղըր պուլունան տէօրթ քիլիտէն, ճօն Գօլտէնի ալըրմանէ կիլիլ թաթիլմաթ լարըն ալմըլ իտիլէր։

Պիւրտէն պիւրէ, ճէսիմ պիւր գալապալըգ վաղթինտէ հուտուլի թապիլ պուլունան պիւր իւրըլթըր չօղալմաւա պաշաղաւտ, վէ տէրհալ բօլիմէնիլլէն քէնտի տէկէնէքիլլին սալաւըրալըր կէօրիլտիւ։

Վէ պու հէնկիւմաթ լ'օմ կրի, պիւր արապալա թընն անաղաւըր սէսիլիլ իչիլթտի, վէ ճիւղիւր։

